

OFICIS D'ADÉS:

L'AGUTZIL

El Sindicat de Regs és possiblement una de les institucions més centenàries que tenim al poble. I també, i això sense dubte, una de les que tenen més seriositat en la paraula. El llenguatge oral d'aquesta casa fou durant segles, i per sí mateixa, una escriptura de valor notarial llançada al vent que reconeixien, respectaven i feien guardar escrupolosament tots els llauradors de Vila-real.

Potser tant antics com la vida i els edictes d'ella, els bàndols del Sindicat acabaren tot just el 5 de juliol del 1978 sent President del Sindicat de Regs En Josep Vilanova Bort i fent els darrers edictes cantats l'agutzil i fill d'agutzil En Joan Baptista Cubedo López. L'Acta de la sessió del Sindicat diu així:

"... la presidencia propone a la Junta... que siguiendo la iniciativa que en este mismo sentido tenía el Ayuntamiento hace ya muchos años y el propio Sindicato respecto a los bandos anunciando la entrada de agua en cada turno que se fijan en las carteleras que tiene la Corporación (Sindicat) colocadas en los casos urbanos de la ciudad y de Alquerías, en lo sucesivo... sean anunciadas también en éstas los demás bandos que se lleven a efecto, en vez de publicarlas de viva voz el Portero-Ejecutor. El Sindicato considerando que la propuesta está en consonancia con las actuales costumbres sociales de la población, así lo acuerda por unanimidad..."

Les causes d'aquesta desaparició foren urbanes i de caràcter socio-econòmic. L'augment del trànsit,

amb el soroll i els perills de seguretat vial que comporta, el viratge des del camp a la fàbrica que experimenta el cos professional i el profund canvi que coneix el "modus vivendi" de las famílies a l'incorporar-se a les distintes subevolucions tecnològiques, afuncionalitzaren el llenguatge oral com a transmissor de missatges decisius.

Els llocs de bàndol, assenyalats amb un taulell que encara pot observar-se pels nostres carrers, òbviament no foren immòbils al llarg del temps. Aquí presentem els darrers coneguts seguint el trajecte que feia l'agutzil:

- 1) Encreuament (E.) La Murà/Benedito
- 2) E. Major/Zumalacàrregui
- 3) E. L'Hospital/Rei En Jaume
- 4) E. Exèrcit/Rei En Jaume
- 5) E. Pietat/Rei En Jaume
- 6) E. Assumpció/Sta. Llúcia
- 7) E. Sta. Llúcia/Penitència
- 8) E. Ecce-Homo/Dolors
- 9) E. Penitència/Puríssima
- 10) E. Creus Velles/Rosari
- 11) E. L'Ermita/St. Francesc
- 12) E. La Sequieta/St. Xoxim

13) E. Placeta de l'Orat/Vazquez de Mella

14) E. Sta. Bàrbara/La Sequieta

15) E. Josep Nebot/Vazquez de Mella

16) E. Camí Real/La Sequieta

17) Pl. Sant Pasqual

18) E. P. Espuig/Verge de Gràcia

19) E. Colom/St. Roc

20) Pl. de la Vila.

Com hi pot observar-se un perímetre que inclou la vila emmurallada del XIII, els ravals del s. XIV i el creixement fins 1846. En altres paraules, una figura trapezoide delimitada per La Murada, l'Hospital, el primer desviament de la carretera nacional i el Camí Real. Tot això amb l'única excepció de l'eixida que s'allargassa per la carretera d'Onda ultrapassant la tradicional frontera de la carretera. El que ens indicaria, com a mínim, on vivien majoritàriament els llauradors que tenien terra a l'horta, quins eren els encreuaments més transitats i fins on arribaven els límits del "poble" i començaven els de la "ciutat".

La fórmula bàsica del bàndol, amb les notes i el ritme musical adients, era la següent:

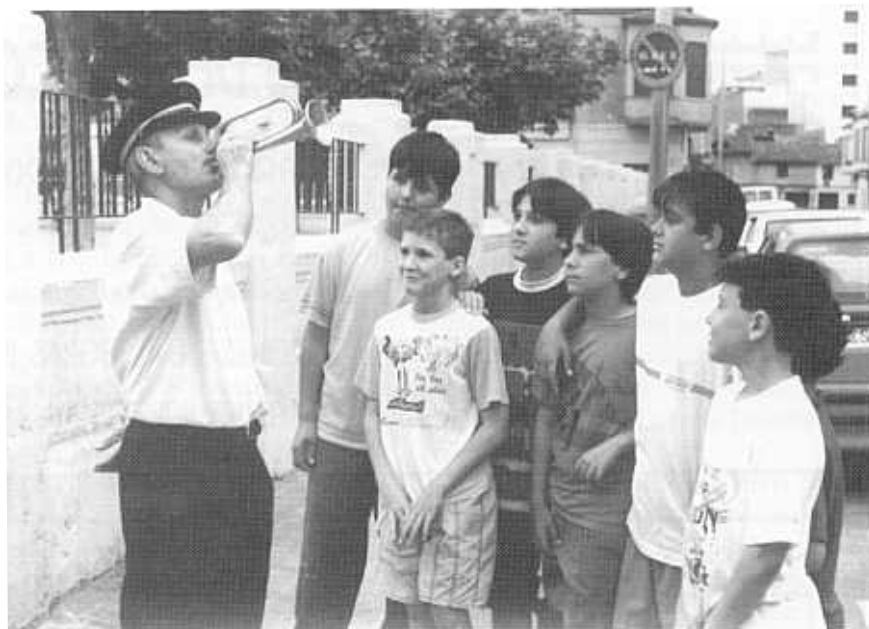
"D'Ordre del Sr. President del Sindicat es fa saber que (demà) a les (huit del matí) (entra l'aigua) a (Les Solades)".

El continent del bàndol era quasi bé sempre el mateix canviant lògicament el contingut en dies, hores, partides, modalitats de reg (entra l'aigua, passa l'aigua, que reguen arreu en fila, que reguen vinyes i olivars...) convocatòria de Juntes,

d'eleccions, de pagaments, de sequiatge, etc... Una modalitat interessant era quan havia augment d'aigua deguda a pluges importants riu amunt que feien vessar l'assut de Borriana. Aleshores davant l'abundància de cabal, i una volta l'assut de Vila-real obria les portes, venia la modalitat anomenada "arreplegar" que consistia en passar l'aigua de partida a partida regant alhora. Això anava acompanyat dels repics oportuns del campanar per a que els llauradors que eren al camp s'assabentaren del fet.

Normalment els bàndols es feien de bon matí (pel voltant de les sis del matí) si l'aigua havia de disposar-se després del migdia, o per la vespradeta (al voltant de les vuit) si s'havia demanat l'aigua abans del migdia del dia següent.

Des del 1978 ençà, i un poc abans de manera experimental en alguns bàndols, es col·locaren, a imitació de Ca la Vila, unes impersonals pissarres que anuncien, ara en castellà, les ordres oportunes. Amb avantatges i inconvenients, les

pissarres, molt menys llegides que abans escoltats els bàndols, són en número de 13 i apareixen en molts llocs de bàndol tradicional a més de E. Pl. del Llaurador/L'Ermite, E. Sta. Catalina/Vazquez de Mella, Casa del Sindicat de Regs, antigues Caballerisses del Camí Reial (sic), Pl. Verge de Gràcia i Sindicat Agrícola (Casino i Magatzem).

Ara que si hom pregunta pel

carrer ¿on està l'aigua? la resposta potser d'allò més inesperada, valdria l'ocasió de reviscolar, encara que només fóra una volta a l'any, la realització de bàndols de viva veu. Tots guanyariem un poc i col·locariem en el seu lloc una peça més de l'endevinalla ¿Per què cal estimar Vila-real?

EMILI M. OBIOL MENERO

LLOCS PER A L'EMISSIÓ DELS BANS RECORREGUTS PELS AGUTZILS